

GEOGRAFIE VÝROBNÍ SFÉRY

PŘEDNÁŠKA Č.1
ÚVOD DO ZEMĚDĚLSTVÍ

Ondřej KREJČÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE K PŘEDMĚTU

- Celkem 11 přednášek, písemná zkouška
 - 6 přednášek geografie zemědělství
 - 5 přednášek geografie průmyslu
- 3 povinná cvičení 21. 2., 7. 3. a 4. 4.

HARMONOGRAM PŘEDNÁŠEK

- 20. 2. Úvod do geografie zemědělství
- 27.2. Lokalizační faktory v zemědělství
- 6.3. Zemědělství světa
- 13.3. Zemědělství v ČR
- 20.3. Vliv zemědělství na životní prostředí
- 27.3. Globální produkční sítě
- 3.4. Moderní průmysl
- 10.4. Lokalizační teorie průmyslu
- 17.4. Těžební průmysl, energetika
- 24.4. Strojírnoství a ostatní průmyslová odvětví
- 8.5. Klasifikace průmyslu
- 17.5. Terénní cvičení/Předtermín

SOCIOEKONOMICKÁ GEOGRAFIE

Studium prostorového aspektu formování, fungování a vývoj sociálních, kulturních a ekonomických prvků, složek, jevů či procesů.

Hlavní členění

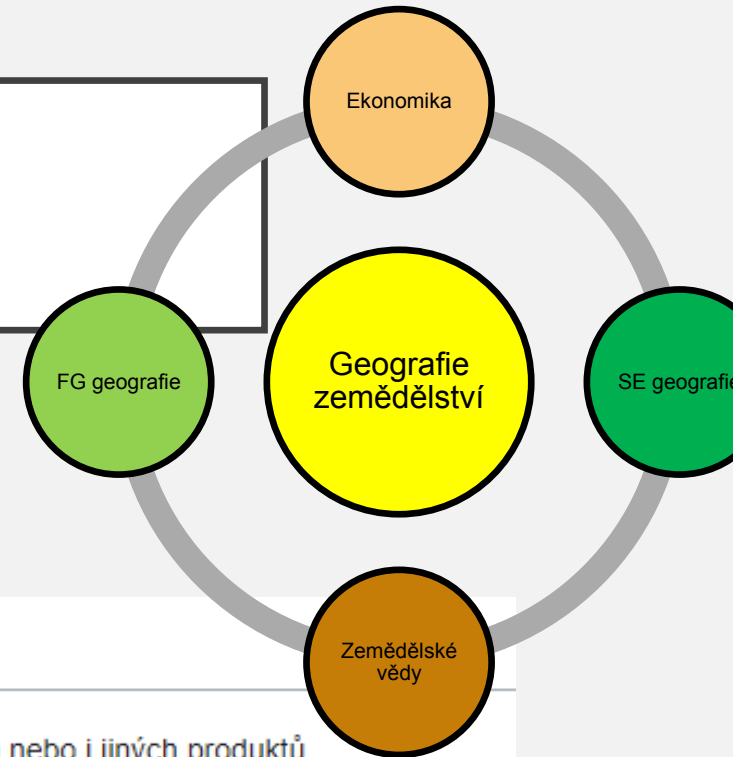
- geografie obyvatelstva a sídel
- geografie ekonomická (často dále členěna na část výrobní a nevýrobní)
 - Primér, sekundér, terciér
- geografie politická

ZEMĚDĚLSTVÍ

Definice ?

DEFINICE ZEMĚDĚLSTVÍ

Zemědělství

Zemědělství je termín popisující produkci (*vlastní činnost, věda o ní, řemeslo i umění*) **potravin** a **krmiv** a nebo i jiných produktů prostřednictvím cíleného pěstování **rostlin** a **chovu** domestikovaných zvířat (hospodářských zvířat). Charakteristickým rysem zemědělské výroby je vázanost na půdu. Dělí se na rostlinnou a živočišnou výrobu.^[zdroj?]

Zemědělství má důležitou funkci v péči o **krajinu**. Je předmětem častých kontroverzí v **politice**, např. kvůli **společné zemědělské politice EU** (CAP).

Zemědělství **vzniklo** v době **neolitické revoluce** a v hospodářství převažovalo do příchodu **průmyslové revoluce**.

GEOGRAFIE ZEMĚDĚLSTVÍ

Proč se jí zabývat?

Pěstování a výroba potravin je nejzákladnější lidskou aktivitou

Růst poptávky po lokálních potravinách

Silná podpora zemědělství ze strany národní vlády a EU

Zemědělství úzce propojeno s mnoha dalšími odvětvími

...

HLAVNÍ ÚKOLY GEOGRAFIE ZEMĚDĚLSTVÍ

Výzkum zemědělské výroby přírodních, ekonomických, sociálních a historických rámců

např. velikost závodů,
způsoby obdělávání,
zaměření produkce,
produktivita,

V dnešní době vliv hraje velkou roli vliv zemědělství na krajinu a společnost, obchod se zemědělskými produkty, vliv zemědělství na rozvoj venkova

ZEMĚDĚLSTVÍ VE SVĚTĚ

Zemědělství značně diverzifikované.

Rozdílné podíly v zaměstnanosti

2 % - 75 %

Postavením v rámci národního hospodářství

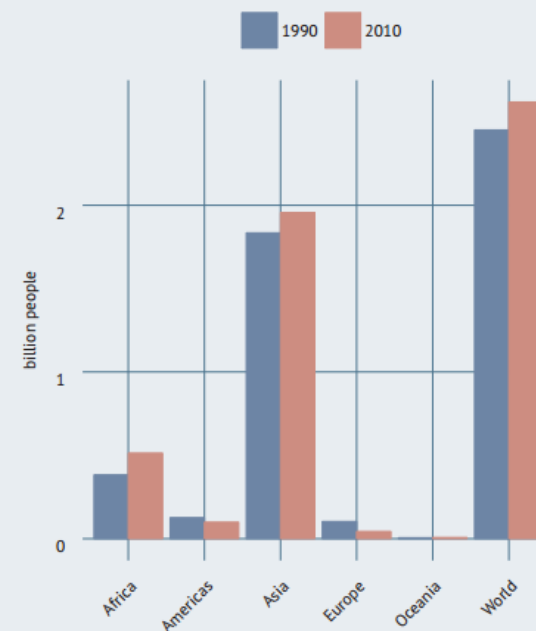
Samozásobitelské x komerční

Rozdílná mechanizace v zemědělství

Extenzivní x intenzivní

Zemědělství v mnoha zemích nemá pouze produkční funkci

CHART 2: Agricultural population (1990 and 2010)

Source: FAO, Statistics Division (FAOSTAT).

CHART 6: Value added in agriculture, industry and services as shares of GDP (2009)

Madagascar	79	74	
Rwanda	88	75	
Mozambique	79	75	
Chad	77	77	
Lao PDR	86	78	
Burkina Faso	86	80	
Burundi	91	91	

VLIV GLOBALIZACE NA SOUČASNÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Čím dál menší vliv hrají fyzickogeografické podmínky

zvláště díky zavádění nových technologií a chemickému průmyslu

Růst produktivity zemědělství

Např. produkce potravin se za padesát let v USA zvýšila dvakrát a počet farem se přitom snížil o dvě třetiny

Vytvoření potravinářských korporací

Zemědělství více řízeno poptávkou trhu

Spotřebitelé čekávají zejména potraviny: **výživnější, kvalitnější, rozmanitější a bezpečnější**

PŘÍKLAD Z USA

Rozdělení živočišné a rostlinné výroby
je efektivní?

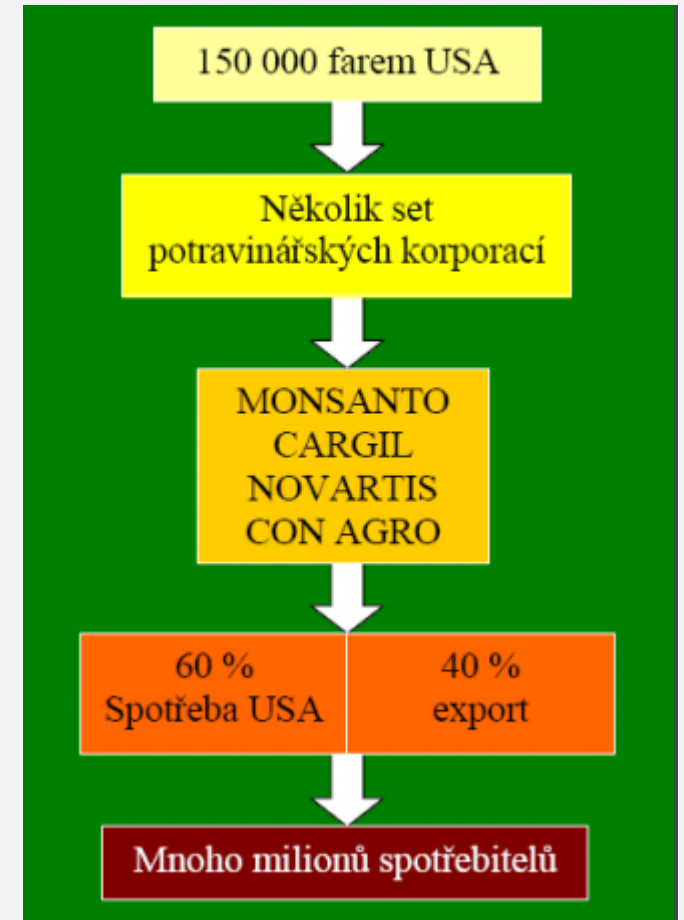
Celý systém funguje na principu globalizovaného průmyslového celku několika velkých globálních potravinářských shluků (clusters), které plně ovládají farmáře.

dílčí Fungují tak, jako by byli součástí shluků, kterým je poskytnuta samostatnost.

Mezi farmami již nedochází ke konkurenci.

nedělá Farmář neví, jak se produkt mění přes potravinový systém a žádná rozhodnutí.

Za farmáře rozhodují rozhodovací centra, tj. několik (3 až 4)

AGROBYZNYS

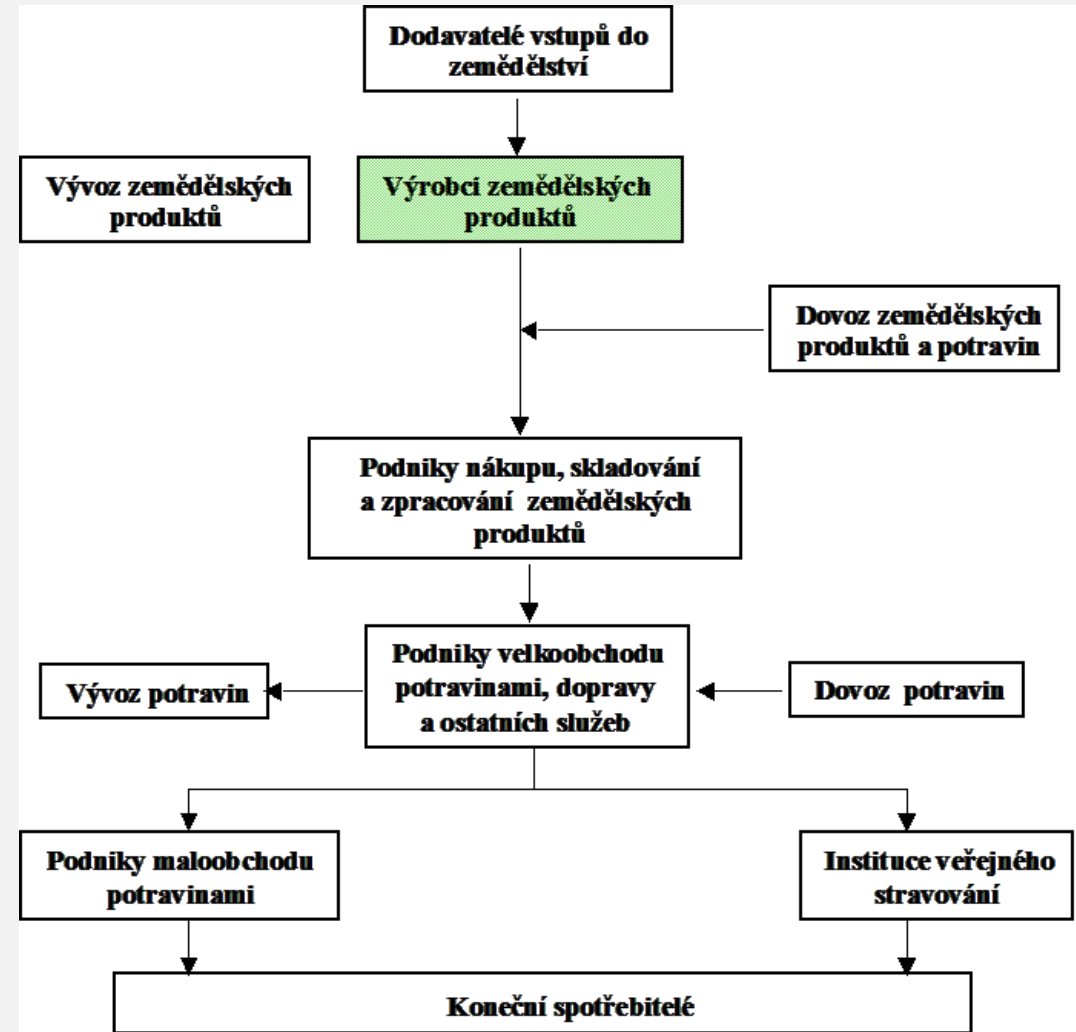
největší sektor světové ekonomiky

Zaměstnává cca 50 % pracovní síly ve světě.

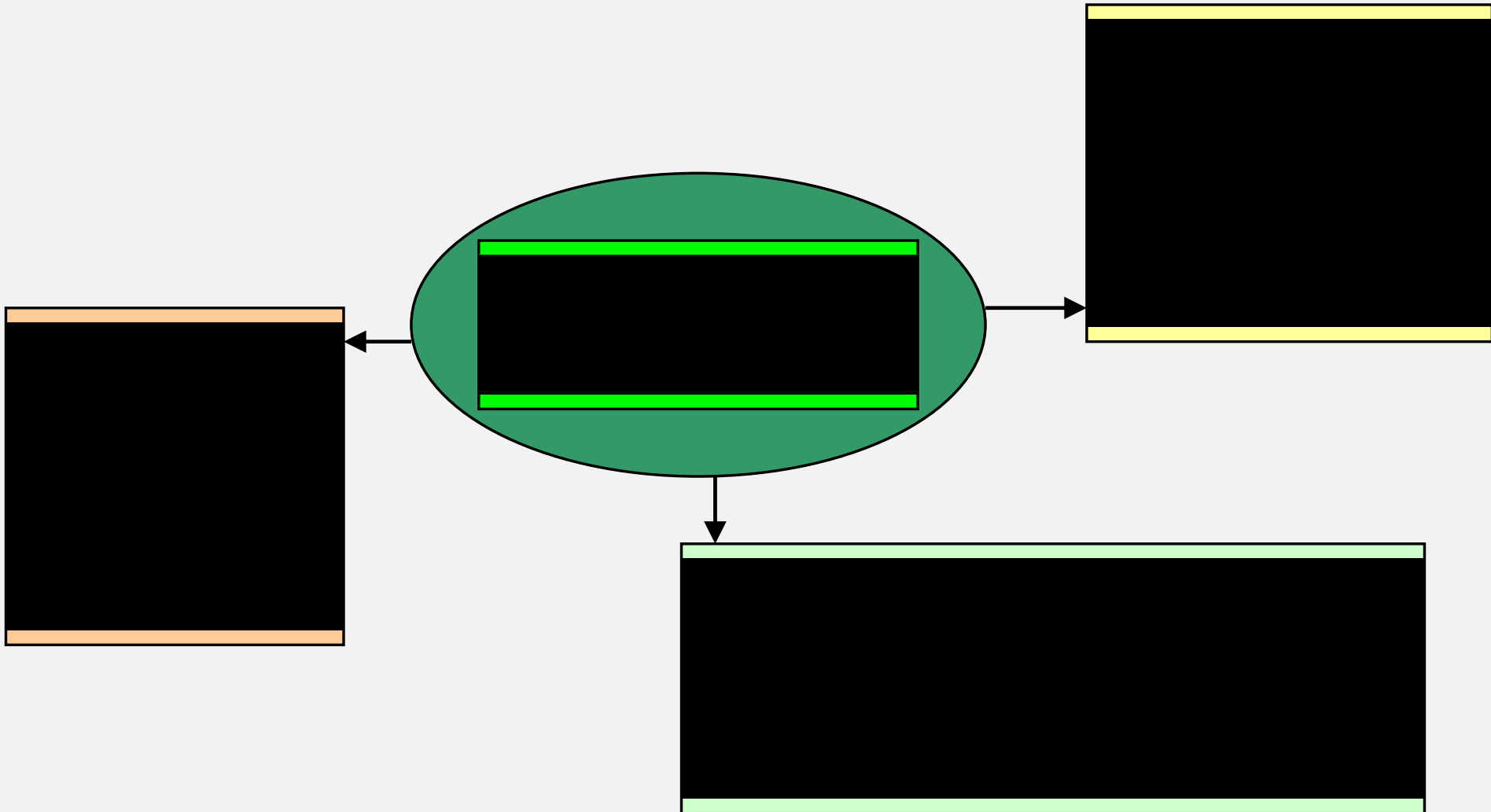
klesá význam agrárního sektoru, ale agrobiznisu nikoliv

Definice

Souhrn všech činností týkajících se zpracování a distribuce produktů vyrobených na farmě výrobní činnosti na farmě; skladování, zpracování, dopravu a prodej zemědělských komodit a produktů z nich vyrobených

MULTIFUNKČNOST AGRÁRNÍHO SEKTORU

a) závislost na přírodních podmínkách

- přírodní vlivy: klimatické podmínky, půdní podmínky
- ostatní odvozené vlivy: poloha (nadmořská výška, svažítost), velikost pozemků

b) biologický charakter výroby

- práce s živými organismy, animalwelfare
- biolog. podstata určuje délku životního a produkčního cyklu
- sdružená výroba: pěstujeme hlavní produkt, ale při tom vyrobíme i produkty vedlejší

c) nesoulad výrobního procesu s „trhem“ (výroba trvá určitou dobu)

d) nesoulad nákladů a výnosů (dokud se něco nevytěžuje)

- náklady na osiva, benzín, atd., je určitá prodleva před prodejem

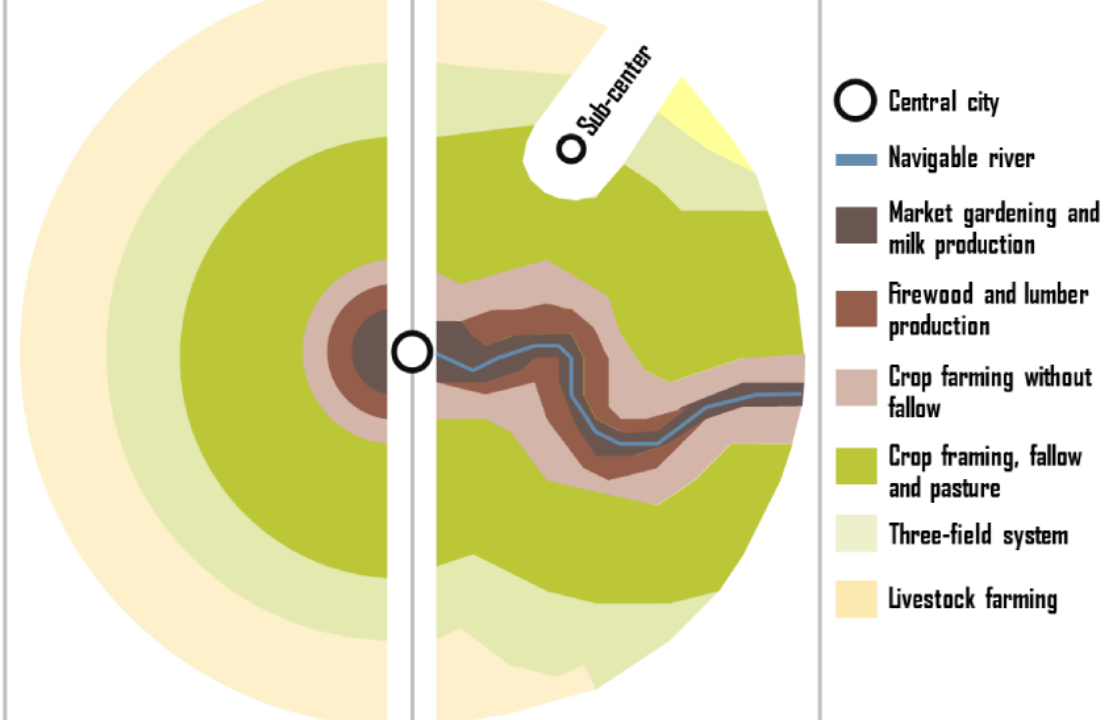
e) existence „sdružené výroby“

- jedním nákladem získávám více produktů – len (semínko/vlákno), kráva (maso/mléko)

f) předmět agr. trhu: horší manipulovatelnost, skladování, omezená trvanlivost,

g) „dokonalost“ konkurenčního prostředí v zemědělské prvovýrobě (všichni jsou si rovni =dodávají to samé)

SPECIFIKA VÝROBNÍHO PROCESU V ZEMĚDĚLSTVÍ

VÝVOJ GEOGRAFIE ZEMĚDĚLSTVÍ

počátky na konci 18. a začátku 19. století

T. R. Malthus - problematika růstu obyvatelstva a jeho potravinové užitelnosti)

mezi zakladatele moderní geografie zemědělství patří Johann Heinrich Thünen (1826) - autor první teorie o rozmisťování zemědělské výroby

druh zboží nebo plodin ustupuje v zámezí měst jinému bez pozorovatelné změny na půdy, klimatu nebo terénu.

VÝVOJ GEOGRAFIE ZEMĚDĚLSTVÍ

práce z 1. poloviny 19. století

popis jednotlivých regionů

na přelomu 19. století

zkoumání vlivu přírodních faktorů,

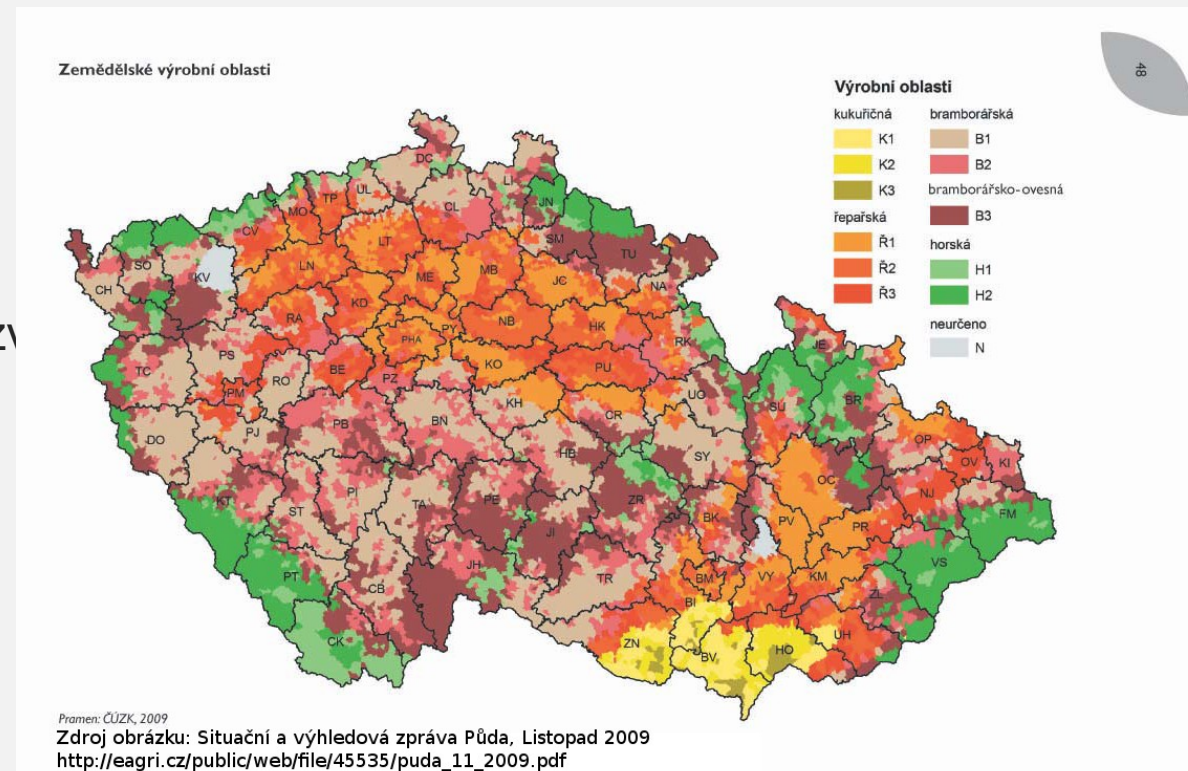
Podmínek rozmístování zemědělské výroby

po 1. světové válce

otázky zajištění potravin a problémy ekonomického rozvoje

využití země,

typologie a regionalizace zemědělství...

SMĚRY GEOGRAFIE ZEMĚDĚLSTVÍ

Popisný – (1. pol. 19. stol.) – reprezentují ho první práce zaměřené na popis charakteru zemědělství daného regionu (HANG, GETZ)

Statistický – (70. a 80. léta 19. stol.) – formulování základních, obecných a nových metodických postupů, s využitím prvních statistických údajů – užívají se kvantitativní metody (HAHN)

Ekonomický – zbožíznalecký – studium ekonomických a tržních podmínek v hospodářství – pochopení a využití produkčních a tržních podmínek zemědělských produktů (CHISHOLM)

Historický – (konec 19. a začátek 20. stol.) – vznik a šíření zemědělství jako hospodářské činnosti člověka – hledání center domestikace kulturních rostlin (HETTNER, DECANDOLLE, HAN, SAUVER, VAVILOV)

Výzkum zaměřený na využívání země (STAMP, KOSTROWICKI)

Výzkum vztahů mezi zemědělstvím a obyvateli – zdůrazňuje se závislost zemědělství na kulturních i hospodářských podmínkách (BERNHARD, KASTRO, SORE)

Regionalizace a zemědělská typologie – (počátek 20. století) – rozsáhlé používání statistických údajů kartografické vyjadřování sledovaných jevů (ENGELBRECHT, BAKER, FINCHE, KOSTROWICKI)

GEOGRAFIE ZEMĚDĚLSTVÍ DNES

Více propojena s geografíí venkova

Hlavní témata geografie zemědělství ve vyspělých zemích dnes

Zemědělská politika

Dodavatelsko-odběratelské vztahy

Vývoj venkovského prostředí

Globální problém hladu

Problematika zemědělství v rozvojových zemích

**Výzkumný ústav meliorací
a ochrany půdy, v.v.i.**

ZDROJE DAT O ZEMĚDĚLSTVÍ

FAO - Organizace pro výživu a zemědělství

Ministerstvo zemědělství (Zelená zpráva, publikace Zemědělství)

ČSÚ – Arocenzus (2010, 2020)

LPIS (veřejný registr půdy) – uživatelé půdy, typ hospodaření

Výzkumný ústav meliorace a ochrany půdy – BPEJ, eroze, půdní sondy